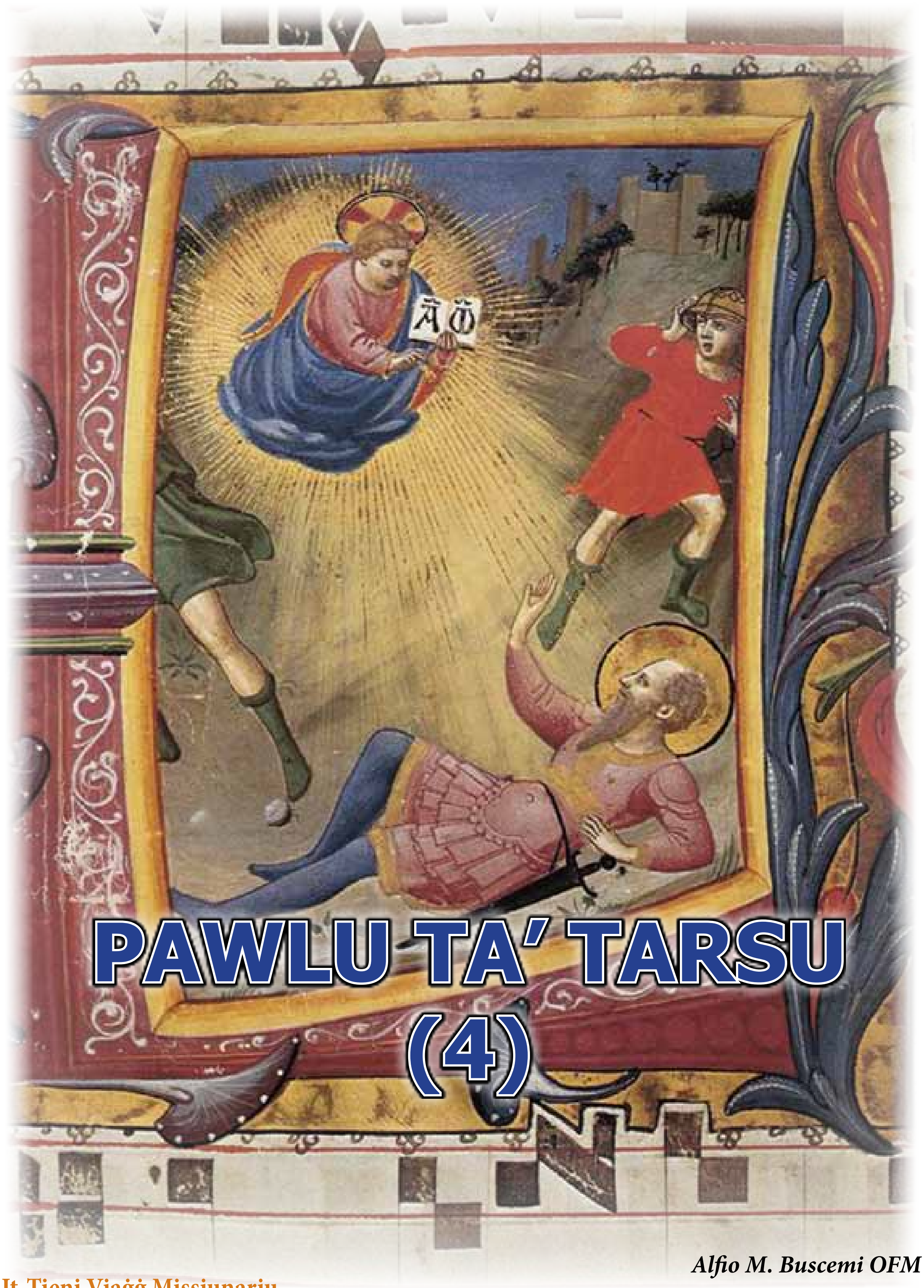

PAWLU TA' TARSU (4)

Alfio M. Buscemi OFM

It-Tieni Vjaġġ Missjunarju

Wara li saħħaħ il-fidi fil-Knisja ta' Antjokja, Pawlu reġa' iddeċieda li jmur iżur il-komunitajiet Kristjani li hu kien waqqaf fl-ewwel vjaġġ missjunarju tiegħu. Pawlu qatt ma baqa' indifferenti lejn dawk il-komunitajiet li hu "bl-Evanġelju nissilhom fi Kristu Ġesù" (1Kor 4,15; 1Tess 2,7-8; 2Kor 6,13). Pawlu kien iħoss ta' kuljum "l-ħsieb tal-knejjes kollha" (2Kor

11,28). "Uliedi, għal darba oħra qiegħed inħoss l-uġigħ tal-ħlas sakemm Kristu jissawwar fikom" (Gal 4,19). Imqanqal minn din il-ħeġġa, Pawlu dar lejn Barnaba u qallu: "Ħa nerġgħu mmorru nżuru l-aħwa fl-ibliet kollha li fihom xandarna l-kelma tal-Mulej, u naraw kif huma sejrin" (Atti 15,36).

Barnaba qabel ma' Pawlu u kien se jitlaq miegħu, imma nqalgħet problema. "Barnaba ried li magħhom jieħdu wkoll lil Ġwanni, jgħidulu Marku. Imma Pawlu deherlu li ma kellhomx jieħdu magħhom wieħed li, meta kienu fil-Panfilja, telaqhom u ma marx magħhom għax-xogħol.

Kellhom xi jgħidu sewwa, tant li nfirdu minn xulxin. Barnaba ħa miegħu lil Marku u telaq bil-baħar lejn Ċipru. Pawlu għażel għal miegħu lil Sila (Silvanu) u telaq" (Atti 15,36-40).
Ma nafux għaliex iż-żewġ appostli kollaboraturi waslu għal nuqqas ta' ftehim hekk serju, li nfirdu minn xulxin. Barnaba mar ma' kuġinuh Ġwanni Marku lejn Ċipru. Hi l-aħħar aħbar li għandna dwar dan l-Appostlu kbir. Barnaba jgħib mix-xena, ħlief għat-tradizzjoni lokali tal-Knisja Ċiprijota, fejn skont l-Atti ta' Barnaba (5 seklu), wara li ppriedka f'Ċipru, Barnaba ġie mmartirizzat minħabba l-qerq tas-saħħar Barjesu (Elimas) imsikket minn Pawlu fl-ewwel vjaġġ missjunarju. Il-qabar ta' l-Appostlu San Barnaba għadu meqjum sallum f'santwarju fil-gżira ta' Ċipru, ftit barra mill-belt ta' Famagusta.
Pawlu u Sila telqu mis-Sirja lejn iċ-Ċiliċja, u minn hemm komplew jaqsmu l-muntanji biex waslu fil-komunitajiet ta' Likaonja (Derbe, Listra u Ikonju) u tal-Pisidja (Antjokja ta' Pisidja).

Pawlu fil-Knejjes tas-Sirja-Ċiliċja u fil-Galazja

L-ewwel parti tal-vjaġġ ta' Pawlu u Sila saret malajr. Huma żaru fi żmien qasir il-Knejjes tas-Sirja u ċ-Ċiliċja li Pawlu kien

waqqaf fl-ewwel vjaġġ missjunarju. L-unika ġrajja interessanti hi dik ta' Listra, fejn Pawlu jiltaqa' maż-żagħżugħ Timotju, li kellu jsir kollaboratur kbir tiegħu. "Pawlu wasal sa Derbi u Listra. Hemmhekk kien hemm dixxiplu jismu Timotju, bin mara Lhudija li kienet temmen, imma li missieru kien Grieg. Hu kellu fama tajba ma' l-aħwa ta' Listra u Ikonju. Pawlu ried jieħdu miegħu. Għalhekk qabad u għamillu ċ-ċirkonċiżjoni minħabba l-Lhud ta' dawk l-inħawi, għax kollha kienu jafu li missieru kien Grieg" (Atti 16,1-3). Ma nafux jekk Timotju kienx diġà rċieva l-magħmudija waqt l-ewwel vjaġġ ta' Pawlu f'Listra, inkella jekk ġiex mgħammed f'din l-okkażjoni. Pawlu deherlu li jagħtih iċ-ċirkonċiżjoni biex hekk ma jsibx oppożizzjoni mil-Lhud meta jisimgħuh jippriedka dwar Kristu. Pawlu u sħabu daru l-ibliet "biex jgħarrfuhom bid-digriet ta' l-appostli u l-presbiteri ta' Ġerusalemm u jħeġġuhom biex iħarsuhom" (Atti 16,4). Pawlu mbagħad kompla l-vjaġġ tiegħu billi mar fil-Friġja u l-Galazja, "għax l-Ispirtu s-Santu ma ħallihomx ixandru l-kelma ta' Alla fl-Asja" (Atti 16,6). L-Asja prokonsolari kellha bliet importanti, imma Pawlu iddirieġa l-passi tiegħu lejn it-tramuntana. Hu stess jitkellem dwar il-ħidma ta' evanġelizzazzjoni fost il-Galatin, meta jikteb: "Intom tafu li meta xandartilkom l-Evanġelju għall-ewwel darba, kien minħabba li kont marid. Għalkemm din il-marda f'ġismi kienet ta' prova għalikom, intom ma stmerrejtunix u anqas skartajtuni, iżda lqajtuni bħala anġlu ta' Alla, bħal Kristu Ġesù" (Gal 4,13-14). Il-Galatin kienu ġejjin minn popli antiki fil-Gallia (Franza), li qasmu l-Ewropa ċentrali u marru fl-Illirja, il-Maċedonja u l-Greċja. Fit-3 seklu q.K. daħlu fl-Asja Minuri, u okkupaw xi partijiet mit-territorji tal-Friġja, Kappadoċja u Pontu. Ir-Rumani okkupaw l-artijiet tal-Galatin fis-sena 189 q.K., u waqqfu l-provinċja imperjali tal-Galazja. It-territorju proprju tal-Galatin kien imiss mal-konfini tal-Bitinja (tramuntana), mal-Friġja (punent), mal-Likaonja u l-Pisidja (nofsinhar), u tal-Kappadoċja u l-Pontu (lvant).

Ma nafux eżattament x'kienet il-marda li kellu Pawlu meta evanġelizza lill-Galatin. Il-fatt li dawn l-inħawi kienu ġew evanġelizzati fit-tieni vjaġġ ta' Pawlu hu konfermat minn Luqa, li jgħidilna li, fit-tielet vjaġġ tiegħu, Pawlu "qagħad idur minn post għal ieħor fl-art tal-Galazja u l-Friġja, iwettaq id-dixxipli kollha" (Atti 18,23). Mill-Galazja Pawlu ried imur lejn it-tramuntana fil-Bitinja, imma mill-ġdid l-Ispirtu ta' Ġesù ma ħalliehx, u għalhekk il-missjunarji daru lejn il-punent, fir-reġjun tal-Misja u niżlu fil-port ta' Troas (Troade) fuq il-Baħar Eġew.

Il-missjoni ta' Pawlu fil-Maċedonja

Pawlu kien qasam il-penisola Anatolika u wasal faċċata ta' l-Ewropa. Luqa jgħidilna li Alla wera lill-Appostlu li kellu jaqsam il-baħar u jevanġelizza l-Greċja, għax "bil-lejl Pawlu kellu viżjoni; ra raġel mill-Maċedonja, wieqaf, jitolbu hekk: 'Ejja l-Maċedonja u għinna'" (Atti 16,9). Hawnhekk jidħol element importanti fir-rakkont ta' l-Atti. Luqa jitkellem għall-ewwel darba fl-ewwel persuna plural: "Malli ra din il-viżjoni, malajr fittixna nitilqu lejn il-Maċedonja" (Atti 16,10). Ħafna jaraw f'dan l-istil l-okkażjoni li fiha Pawlu ltaqa' ma' Luqa, li kellu jkun sieħeb tiegħu matul bosta vjaġġi, hekk li l-Atti ta' spiss jitkellmu minn "aħna". X'aktarx li Luqa kien jaf tajjeb il-Maċedonja u l-Greċja, u ngħaqad ma' Pawlu, Timotju u Sila fil-missjoni tagħhom.

Pawlu f'Filippi

Il-vjaġġ bil-baħar minn Troas sa Neapoli, b'waqfa fil-gżira ta' Samotraċja, kien

ta' 230 km, imma t-temp iffavorihom, għax f'jumejn kienu qasmu l-Baħar Eġew. Neapoli (illum jisimha Kavalla) kienet il-port tal-belt ta' Filippi, li kienet 17-il kilometru 'l ġewwa fuq il-"Via Egnatia". Luqa jsejjaħ lil Filippi "l-belt ewlenija tal-provinċja tal-Maċedonja u kolonja Rumana" (Atti 16,12). Kienet twaqqfet minn Filippu II, missier Alessandru l-Kbir, qrib is-sena 356 q.K., taħt il-muntanja Pangeo. Wara l-battalja ta' Filippi (42 q.K.) il-belt ingħatat id-dinjità ta' kolonja rumana. Fi żmien Pawlu kien jisimha Colonia Iulia Augusta Philippensis. Kienet belt ta' nies imħallta, u forsi kellha wkoll fiha xi Lhud.

F'Filippi Pawlu ma sabx sinagoga, imma biss "dar tat-talb", "barra l-bieb tal-belt, lejn xatt ix-xmara" (Atti 16,13). Forsi ma kienx hemm minyan, jiġifieri grupp ta' 10 irġiel Lhud minn 13 il-sena 'l fuq, li setgħu jiggarantixxu s-servizz sinagogali. Kien qrib ix-xmara Gangite li Pawlu mar isib grupp ċkejken ta' Lhud li nġabru għat-talb qrib l-ilma, minħabba l-purifikazzjonijiet ritwali. Hemmhekk Pawlu sab biss nisa. Fid-Djaspora mhux l-ewwel darba li n-nisa kienu jitħallew jitolbu fis-sinagogi u saħansitra jmexxu t-talb. Pawlu għaldaqstant ippriedka lil dawn in-nisa. Fosthom kien hemm waħda jisimha Lidja, minn Tjatira, li Luqa jiddiskreviha bħala "neguzjanta tal-porpra u kienet tqim lil Alla". Mela kienet taf bir-reliġjon Lhudija u kienet simpatizzanti lejha. Mhux biss laqgħet il-kelma ta' Pawlu, imma insistiet li żżomm għandha lill-evanġelizzaturi. Hekk Pawlu evanġelizzaha u "tgħammdet, hi u l-familja tagħha" (Atti 16,15). Pawlu laqa' bil-qalb il-kortesija ta' Lidja u jidher li ħasad frott kotran ta' ħidma apostolika f'Filippi, hekk li baqa' jħobb lil din il-komunità u jaċċetta minnha għajnuna materjali, ħaġa li Pawlu ma kienx soltu jagħmilha (Fil 1,3-11; 4,10-20).

Dwar il-ħidma ta' Pawlu f'Filippi Luqa ma jtawwalx, imma jasal mal-ewwel għat-tmiem taż-żjara ta' l-Appostlu, li żviluppat f'persekuzzjoni kontrih. "Darba waħda, aħna u sejrin lejn il-post tat-talb, iltaqgħet magħna tfajla lsira, li kellha l-ispirtu biex taqra x-xorti u kienet iġġib ħafna flus lis-sidien tagħha bit-teħbir li kienet tagħmel. Din baqgħet miexja wara Pawlu u warajna, tgħajjat u tgħid: 'Dawn l-irġiel huma qaddejja ta' Alla l-Għoli, li jxandrulkom it-triq tas-salvazzjoni'. U damet ħafna ġranet tagħmel hekk. Fl-aħħar Pawlu ddejjaq, dar lejn l-ispirtu u qallu: 'F'isem Ġesù Kristu, jien ngħidlek; oħroġ minnha!' U l-ispirtu ħareġ minnha minnufih" (Atti 16,16-18). Sidien it-tfajla raw li l-qligħ tagħhom spiċċa u qajmu

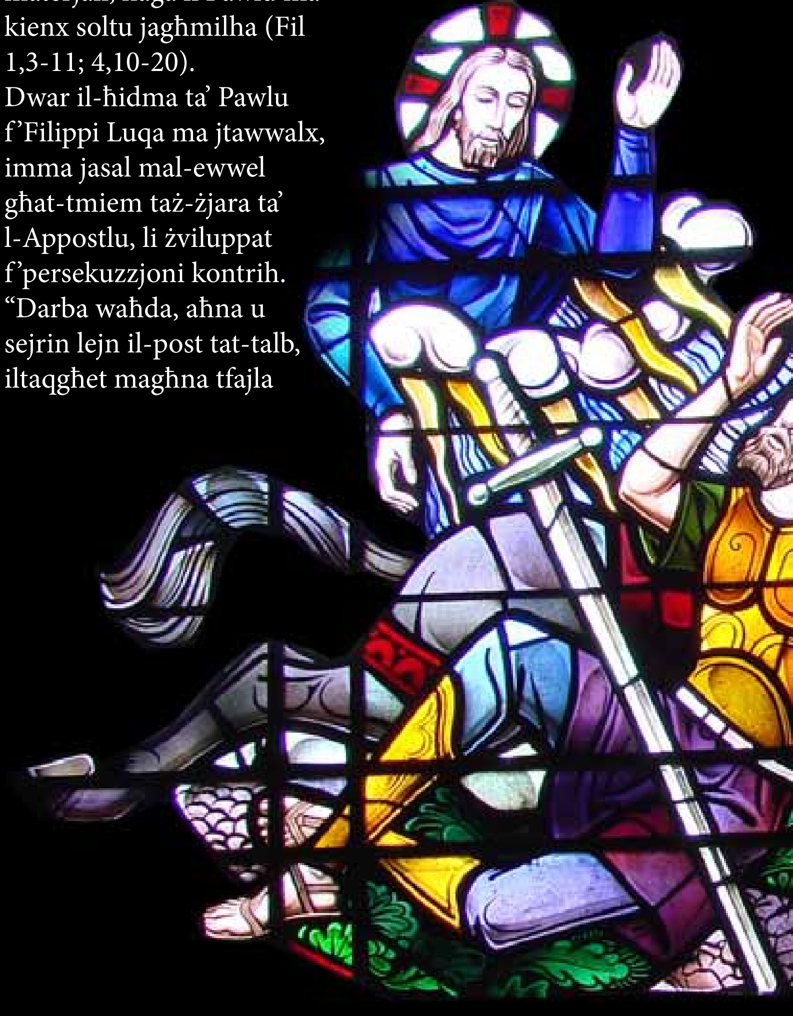

persekuzzjoni kontra Pawlu u Sila, u akkużawhom quddiem il-maġistrati li kienu qed ixewxu lill-poplu u jippriedkaw użanzi Lhud diversi minn dawk Griegi. Il-maġistrati, mingħajr ma għamlulhom proċess, u mingħajr lanqas ma staqsew jekk Pawlu kienx ċittadin Ruman, sawwtu lil Pawlu u Sila u qafluhom fil-ħabs. Ta' veri appostli li jemmnu fil-kliem ta' Ġesù biex jifirħu u jithennew fil-persekuzzjoni (Mt 5,11-12), Pawlu u Sila għaddew il-lejl fil-ħabs ikantaw innijiet lil Alla. "F'daqqa waħda sar terremot hekk kbir li s-sisien tal-ħabs theżżu" (Atti 16,26), fenomenu naturali f'żona sismika bħalma hi l-Greċja. Billi l-għassies ħaseb li l-ħabsin ħarbu, għax kien inħall

l-irbit ta' kulħadd, kien se joqtol lilu nnifsu. "Imma Pawlu għajjat b'leħen għoli u qallu: 'Tagħmel ebda ħsara lilek innifsek, għax aħna lkoll hawn'. L-għassies talab id-dawl, daħal jiġri, u mriegħed bil-biża' nxteħet f'riġlejn Pawlu u Sila. Imbagħad ħariġhom barra u qalilhom: 'Sinjuri, x'għandi nagħmel biex insalva?' Huma weġbuh: 'Emmen fil-Mulej Ġesù, u ssalva int u l-familja tiegħek'. U ħabbrulu l-kelma tal-Mulej, lilu u lil dawk kollha li kienu f'daru. Dak il-ħin stess bil-lejl, l-għassies ħadhom miegħu, ħaslilhom il-ġrieħi, u bla telf ta' żmien tgħammed hu u niesu kollha" (Atti 16,28-34).

L-għada filgħodu l-maġistrati ordnaw li Pawlu u Sila jinħelsu. Forsi intebħu bl-iżball tagħhom li għalqu fil-ktajjen ċittadini Rumani, u riedu jibgħatuhom bil-moħbi mill-belt. Imma Pawlu wera l-kapaċità tiegħu li jiddefendi ruħu: "Sawwtuna quddiem kulħadd, lilna, ċittadini Rumani, bla ma raw jekk aħniex ħatja jew le, u tefgħuna l-ħabs; u issa jridu jibgħatuna 'l barra bil-moħbi? Hekk le! Ħa jiġu u joħorġuna huma!" (Atti 16,37) Hekk il-maġistrati kellhom jiġu jiskużaw ruħhom, għax kienu marru kontra l-Lex Clodia tas-sena 696 q.K., li kienet tikkundanna għall-eżilju lil min jaqfel fil-ħabs ċittadin Ruman mingħajr proċess, u kontra l-Lex Valeria tas-sena 509 q.K. li kienet tipprojbixxi li ċittadin Ruman jiġi msawwat mingħajr proċess, u kontra l-Lex Porcia tas-sena 248 q.K. li kienet tipprojbixxi l-flaġellazzjoni ta' ċittadin Ruman. Kien hekk li Pawlu u Sila, wara li rċevew l-iskużi tal-maġistrati, aċċettaw li jitilqu bil-kwiet minn Filippi, wara li sellmu lil Lidja.

Pawlu f'Tessalonika

Pawlu u sħabu komplew tul il-"Via Egnatia" lejn il-lbiċ, u wara li qasmu Anfipoli u Apollonja, wara 150 km waslu Tessalonika (illum Saloniki), belt kbira tal-Greċja, u port importanti fuq il-Baħar Eġew. Kien bnieha Kassandru, ġeneral ta' Alessandru l-Kbir, fis-sena 315 q.K., u semmiha Tessalonika għal martu, meta mbagħad sar re tal-Maċedonja. Wara l-battalja ta' Pidna fis-sena 168 q.K., r-Rumani kienu qasmu l-Maċedonja f'4 distretti, u Tessalonika saret il-kapitali tat-tieni distrett. Antonio u Ottaviano għamlu lil Tessalonika belt ħielsa fis-sena 42 q.K., immexxija minn 6 maġistrati. Kellha popolazzjoni kosmopolita, u wkoll komunità Lhudija bis-sinagoga.

Pawlu segwa l-metodu normali ta' predikazzjoni tiegħu. Għal tliet Sibtijiet wara xulxin ippriedka dwar

San Pawl quddiem Ananija

Ir-riżultat kien li l-ġemgħa nqasmet: min emmen il-kliem ta' Pawlu u min għamillu persekuzzjoni.

Ma nafux kemm Pawlu u Sila damu Tessalonika, forsi xi tliet xhur. Kien żmien ta' ħidma intensa għalihom. F'1Tess 2,1-2 Pawlu jikteb: "Intom tafu, ħuti, li l-miġja tagħna fostkom ma kinitx għal xejn. Għalkemm aħna, bħalma tafu, batejna u żebilħuna f'Filippi, qabel ma ġejna għandkom, imma għamilna l-qalb f'Alla tagħna, u fost ħafna taħbit xandarnielkom l-Evanġelju ta' Alla". Ħafna Tessalonkin laqgħu bil-qalb il-messaġġ ta' Pawlu. "Għax l-Evanġelju tagħna lilkom ma kienx biss bil-kliem, imma wkoll bil-qawwa, bl-Ispirtu s-Santu u b'persważjoni sħiħa; intom tafu kif ġibna ruħna meta konna fostkom għall-ġid tagħkom. Intom sirtu tixbħu lilna u l-Mulej, billi lqajtu l-kelma fost ħafna taħbit bil-ferħ ta' l-Ispirtu s-Santu. Hekk intom sirtu mudell għal dawk kollha li emmnu fil-Maċedonja u l-Akaja" (1Tess 1,5-7). F'Tessalonika laqgħu l-fidi Ġason, li x'aktarx laqa' għandu lill-appostli (Atti 17,6); Aristarku, li sieħeb lil Pawlu fit-tielet vjaġġ missjunarju (Atti 19,29; 20,4) u wkoll fil-vjaġġ tiegħu lejn Ruma li fih ġie wkoll f'Malta (Atti 27,2), u kien ma' Pawlu fil-ħabs (Kol 4,10); Sekundu, wkoll sieħeb Pawlu fit-tielet vjaġġ (Atti 20,4).

Il-Lhud qamu bi vjolenza kontra Pawlu f'Tessalonika. Qajmu irvell sħiħ u daħlu għand Ġason ifittxu lill-missjunarji, imma dawn kien inħbew. Għalhekk kaxkru lil Ġason quddiem il-maġistrati, flimkien ma' xi aħwa oħrajn, u akkużawhom li kienu jeħduha kontra d-digrieti ta' Ċesari. Imma l-biċċa spiċċat malajr, għax Ġason għamel tajjeb għall-appostli – x'aktarx li ħallas kawzjoni – u hekk ħallewh imur lejn daru. "Minnufih bil-lejl l-aħwa qabbdu t-triq lil Pawlu u 'l Sila għal Berija" (Atti 17,10).

Pawlu f'Berija

Berija (Veria) kienet tinsab 70 km lejn il-lbiċ ta' Tessalonika,

f'riġlejn il-muntanja Olimpo. Skont il-mitoloġija kienet inbniet min-ninfa Berea. Fil-gwerra tal-Peloponneso ħakmuha n-nies ta' Ateni. Ir-Rumani ħatfuha wara l-battalja ta' Pydna fis-sena 168 q.K. u għamluha belt tat-tielet distrett tal-Maċedonja. Kienet belt importanti u kellha kolonja Lhudija numeruża.
Skont Atti 17,11 il-Lhud ta' Berija "kienu nies ta' qalb kbira aktar minn dawk ta' Tessalonika". Hekk laqgħu bil-qalb il-kelma ta' Pawlu u bdew jistudjaw l-Iskrittura biex fiha jsibu l-profeziji dwar Ġesù. Pawlu ikkonverta kemm Griegi kif ukoll Lhud f'Berija. Imma hawn ukoll waslu l-Lhud minn Tessalonika, biex itellfu lil Pawlu fil-missjoni tiegħu. Billi l-aħwa beżgħu li jqum l-inkwiet bagħtu lil Pawlu bil-baħar lejn Ateni mill-port ta' Pidna, filwaqt li Sila u Timotju baqgħu Tessalonika b'ordni li jmorru jiltaqgħu ma' Pawlu f'Ateni. X'aktarx li, skont 1Tess 3,1-5 Timotju mar ma' Pawlu f'Ateni, imma reġa' lura fil-Maċedonja biex imbagħad ma' Sila mar jiltaqa' ma' Pawlu f'Korintu (Atti 18,5; 1Tess 3,6). Sadanittant Pawlu baqa' għal xi żmien waħdu f'Ateni.

Il-Missjoni fl-Akaja: Pawlu f'Ateni

Il-belt ta' Ateni fl-ewwel seklu kienet tilfet l-imgħoddi glorjuż tagħha bħala ċentru politiku, kulturali u artistiku. Imma xorta kienet għadha belt ħielsa, li r-Rumani kienu jħarsu lejha b'rispett minħabba l-passat glorjuż tagħha. Id-dinja kienet għadha tħares lejn Ateni bħala "l-ħabba ta' l-għajn tal-Greċja" (Filun), "il-musbieħ tal-Greċja" (Ċiċerun), "l-omm ta' l-arti kollha".
Ateni kienet għadha ċ-ċentru l-aktar importanti ta' l-iskejjel filosofiċi ta' l-1 seklu: Stojċi, Epikurej, Ċiniċi, Neopitagoriċi, Medioplatoniċi.Ix-xena ta' Atti 17,16-34 hi l-quċċata mhux biss tal-missjoni ta' Pawlu, imma tal-ktieb kollu ta' l-Atti. Luqa jħares lejn Ateni bħala s-simbolu l-aktar elokwenti tad-dinja pagana li tidħol fi djalogu mal-Kristjaneżimu, u fl-istess ħin il-post fejn issir id-djalettika bejn "l-għerf ta' din id-dinja" u "l-għerf ta' Alla".

Pawlu ma impressjonax ruħu bil-glorja ta' Ateni. "Kemm dam Ateni jistennihom (lil Sila u Timotju), Pawlu kien jinkedd fih innifsu jara l-belt mimlija idoli" (Atti 17,16). Il-belt kienet tweġġa' s-sentimenti rigorużi u monotesitiċi tiegħu bħala Lhudi. Imma l-Appostlu ma qatax qalbu. Mar fis-sinagoga jiddiskuti mal-Lhudi u wkoll ħareġ fl-Agorà, il-pjazza li fiha jsiru dibattiti filosofiċi u d-deċiżjonijiet pubbliċi, jitħaddet ma' dawk li kien jiltaqa' magħhom. Is-sistema li wieħed jgħallem fl-Agorà ma kinetx ġdida: il-filosfu Sokrate kien għamel dan. Kien għalhekk li ċ-ċittadini ta' Ateni mtlew bil-kurżità ħalli jisimgħu "lil dan il-lablâb" (spermologos = żerriegħ tal-kliem). Riedu jkunu jafu min kienu l-allat stranġieri li kien jitkellem dwarhom, li kien isejħilhom Ġesù u Anástasis (qawmien mill-imwiet), u li għalihom kienu speċi ta' koppja divina. "Issa l-Atenin kollha u l-barranin li kienu joqogħdu hemm ma kienu jehdew b'xejn ħlief b'li jgħidu jew jisimgħu xi ħaġa ġdida" (Atti 17,21).

Kien għalhekk li ħadu 'l Pawlu fl-Arjopagu ta' Ateni. Dan kien post merfugħ fil-għoli bejn l-Agorà u l-Akrópoli ta' Ateni, li fih fl-imgħoddi kien hemm it-tribunal. Id-diskors ta' Pawlu (Atti 17,21-31), din id-darba diskors quddiem il-pagani, hu uniku fil-mod kif jippreżentah Luqa. Pawlu jitlaq minn captatio benevolentiae, billi jqim ir-reliġjożità taċ-ċittadini ta' Ateni u jinnota li sab altar "lil alla mhux magħruf" (Atti 17,23). "Għalhekk, dak li intom tqimuh bla ma tagħrfuh, nħabbarhulkom jien" (Atti 17,23). Pawlu juri li l-veru Alla hu dak li ħalaq is-sema

u l-art, li ma għandux bżonn tempji u offerti, għax hu l-għajn tal-ħajja. L-Appostlu saħansitra jikkwota proverbju mill-Fenomeni 5, ta' Arato ta' Soli, poeta miċ-Ċiliċja (3 seklu q.K.), "Aħna tassew nisel tiegħu". Mela dan il-veru Alla ma nistgħux nirrappreżentawh bi xbihat tad-deheb u l-fidda. Issa li hu magħruf jeħtieġ li l-bnedmin jemmnu fih, għax hu ġej jagħmel ħaqq mid-dinja bil-ġustizzja. Bħala sinjal hu diġà bagħat bniedem bħala messaġġier tiegħu u ta prova ta' dan billi qajmu mill-imwiet.
Sa hawn wasal Pawlu. Quddiem l-ammiraturi tal-mewt stojka ta' Sokrate u t-teoriji ta' Platun, Pawlu sab avversarji akkaniti. "Malli semgħu kliemu fuq il-qawmien mill-imwiet, xi wħud minnhom bdew jidħku; iżda oħrajn qalu: 'Nerġgħu nisimgħuk fuq dan darb' oħra'" (Atti 17,32). Hekk Pawlu ħareġ minn hemm.
Mill-episodju ta' Ateni Pawlu tgħallem verità li qatt aktar ma warrabha. "Għax il-Lhud jitolbu s-sinjali, u l-Griegi jfittxu l-għerf, imma aħna nxandru 'l Kristu msallab, skandlu għal-Lhud u bluha għall-Griegi; iżda għal dawk li huma msejħin, sew Lhud sew Griegi, Kristu huwa l-qawwa ta' Alla u l-għerf ta' Alla" (1Kor 1,22-24).
Il-falliment ta' Pawlu ma kienx totali. Xi wħud li semgħuh emmnu, fosthom Dijonisju l-Arjopaġita u Damaris. Dan Dijonisju baqa' magħruf fil-leġġenda, għax ġew attribwiti lilu trattati mistiċi li nkitbu fis-seklu 5 (Psewdo-Dijonisju), u ġie wkoll identifikat ma' San Dijonisju, l-ewwel isqof ta' Pariġi u martri (3 seklu). Pawlu allura telaq lejn Korintu, u mix-xeħta qatt aktar ma rifes il-belt ta' Ateni.

Pawlu jasal Korintu

Korintu hi belt kbira fuq biċċa għonq ta' art li tifred il-Baħar Joniku mill-Baħar Eġew. Kienet belt Dorika mibnija fl-I millennju q.K. bl-isem ta' Efira. Waslet għall-quċċata tal-glorja tagħha fis-sekli 6-5 q.K., u kienet tħabbatha ma' Ateni, Sparta u Tebe. Kienet belt li kellha żewġ portijiet – Kenkri fuq il-Baħar Eġew u Lecheo fuq il-Golf ta' Korintu u l-Baħar Joniku. Kienet saret proverbjali għal-lussu u l-korruzzjoni tagħha. Kienet ċentru tal-kult ta' Poseidon, u ta' Afrodite-Tyche, li kellha tempju li fih kienet issir prostituzzjoni sagra. Għalkemm Korintu sfat meqruda minn Lucio Mummio fis-sena 146 q.K., Ġulju Ċesare reġa' bniha bħala belt grandjuża bl-isem Colonia Laus Iulia Corinthiensis. Kellha permimetru ta' 15 km ta' ħitan u l-popolazzjoni kienet ta' 200 elf abitant liberi u 400 elf skjav. Belt kosmopolita, li fiha l-Lhud kienu kolonja numeruża u kellhom sinagoga.
Malli wasal Korintu, Pawlu sab għajnuna minn koppja Lhudija-Kristjana, Akwila, oriġinarju mill-Pontu, u martu Prixxilla, li kienu ġew minn Ruma wara li l-imperatur Klawdju kien keċċa l-Lhud minn hemm (c. 49 w.K.). Dawn offrewlu fejn joqgħod u x-xogħol biex jgħix, billi bħalu kienu jaħdmu t-tined. Kull Sibt kien imur magħhom fis-sinagoga jgħallem lil-Lhud (Atti 18,1-4).
"Meta Sila u Timotju waslu mill-Maċedonja, Pawlu ta ruħu kollu kemm hu għax-xandir tal-kelma, u kien jixhed lil-Lhud li Ġesù huwa l-Messija" (Atti 18,5). Sila u Timotju kienu ġabulu l-karità ta' l-insara tal-Maċedonja. Imma l-Lhud ma damux ma offrew reżistenza għall-messaġġ tiegħu, u Pawlu ma kellux għażla oħra ħlief jirrepeti dak li kien qal f'Antjokja tal-Pisidja: "Intom taħtu għat-telfien tagħkom, jien ma għandix ħtija! Minn issa 'l quddiem se ngħaddi għal għand il-pagani" (Atti 18,6). Imbagħad mar joqgħod fid-dar ta' wieħed jismu Titu Ġustu, maġenb is-sinagoga. Krispu, kap tas-sinagoga, emmen f'Ġesù u l-familja tiegħu. Mhux biss, imma wara viżjoni li fiha l-Mulej imlieh bil-kuraġġ, Pawlu baqa' Korintu "sena u sitt

xhur jgħallem il-kelma ta' Alla" (Atti 18,11). Kienet is-sena 51-52 w.K.

Pawlu jikteb lit-Tessalonkin

Il-miġja ta' Sila u Timotju tat informazzjoni lil Pawlu dwar il-Knejjes tal-Maċedonja, l-aktar dik ta' Tessalonika. Għalkemm it-Tessalonkin kienu wrew ruħhom qawwija fil-persekuzzjoni (1Tess 1,6-10; 2,13-14), imma kien hemm problemi, l-aktar fil-każ ta' nsara li ntelqu għall-ħajja ta' għażż u stennija tat-tieni miġja imminenti tal-Mulej mingħajr l-ebda impenn ta' ħidma u użu tajjeb taż-żmien (1Tess 4,11-12; 5,14). Kien għalhekk li Pawlu ddeċieda li jikteb lill-insara ta' Tessalonika. Fil-fatt, kemm dam Korintu, Pawlu kiteb żewġ ittri lit-Tessalonkin. It-tieni ittra kitibha ftit xhur wara l-ewwel waħda.
It-tema ċentrali ta' l-ittri lit-Tessalonkin hi l-parousia, jew it-tieni miġja tal-Mulej. Fihom Pawlu jagħtina tagħlim importanti dwar l-eskatoloġija kristjana. "Ma rridux li ma tkunux tafu, ħuti, fuq il-mejtin biex ma ssewwdux qalbkom bħall-oħrajn li ma għandhomx tama. Jekk aħna nemmnu li Ġesù miet u qam mill-imwiet, hekk ukoll Alla jiġbor miegħu lil dawk li raqdu f'Ġesù [...] Għaliex il-Mulej innifsu mal-kmand, mal-leħen ta' l-arkanġlu u t-tromba ta' Alla, jinżel mis-sema, u dawk li jkunu mietu fi

San Pawl għand Ananija

Kristu jqumu l-ewwel. Imbagħad aħna, li nkunu għadna hawn, ninħatfu magħhom fis-sħab biex niltaqgħu mal-Mulej fl-ajru. Hekk inkunu dejjem mal-Mulej. Agħmlu l-qalb lil xulxin b'dan il-kliem. Dwar il-ħin u ż-żmien, ħuti, ma għandix bżonn niktbilkom. Intom tafu sewwa li jum il-Mulej jiġi għal għarrieda bħal ħalliel bil-lejl [...] Ħuti, intom m'intomx fid-dlam biex jum il-Mulej jeħodkom għal għarrieda bħal ħalliel. Intom ilkoll ulied id-dawl u wlied il-jum; aħna m'aħniex ulied il-lejl, anqas ulied id-dlam. Għalhekk ma għandniex norqdu bħall-oħrajn, iżda nishru u ngħixu bil-qjies" (1Tess 4,13-5,11).

"Ħuti, fl-isem tal-Mulej Ġesù Kristu, nordnawlkom li żżommu ruħkom 'il bogħod mill-aħwa kollha li jgħixu fil-għażż u li m'humiex jimxu skont it-tradizzjoni li ħadtu mingħandna. Intom stess tafu kif jeħtieġ li timxu fuq l-eżempju tagħna. Aħna ma tgħażżinniex meta konna fostkom; il-ħobż li kilna, ħadd ma tahulna b'xejn; imma lejl u nhar ħdimna u tħabatna u batejna biex ma nkunu ta' piż għal ħadd minnkom [...] Meta konna fostkom aħna ordnajnielkom li jekk xi ħadd ma jridx jaħdem, dan anqas ma għandu jiekol. Issa aħna smajna li hemm xi wħud fostkom li qegħdin jitgħażżnu; m'humiex jaħdmu, imma qed jinħlew fix-xejn. Lil dawn in-nies nordnawlhom u nwissuhom, f'isem il-Mulej Ġesù Kristu, biex jaħdmu sewwa u għajxienhom jaqilgħuh" (2Tess 3,6-12).

Il-ħidma apostolika ta' Pawlu f'Korintu

Minkejja li l-Atti ftit jitkellmu dwar il-ħidma ta' Pawlu f'Korintu, l-attività apostolika tiegħu kienet intensa. Miż-żewġ ittri li kiteb lill-Korintin, jirriżulta li l-Appostlu kien wettaq katekeżi twila fuq il-"kerygma" tal-fidi (1Kor 11,23-27; 15,1-8), u kellu jagħti direttivi ta' natura etika, billi l-ħajja tal-Korintin kienet libertina (1Kor 5-6). Kellu wkoll jiddedika ħin għall-formazzjoni tal-komunità Kristjana, biex jagħti organizzazzjoni għad-diversi kariżmi ta' l-Ispirtu u ma jħallix li l-interessi personali jfixklu l-għaqda tal-Knisja ta' Kristu (1Kor 12-14). L-Appostlu kellu mumenti ta' konsolazzjoni li fihom ra l-frott tal-ħidma tiegħu, imma jidher ukoll li għadda minn tbatija u delużjonijiet kbar minħabba l-vizzji li baqgħu iserrpu fil-komunità ta' l-insara ta' Korintu (1Kor 5,1-5; 6,9-11; 11,17-22; 14,23.26-33) u l-firdiet fi ħdan il-Knisja (1Kor 1,10-17). Kien għalhekk li hu kiteb diversi ittri lill-Korintin, li tnejn minnhom waslu għadna.

Mill-ġdid kienet l-għira tal-Lhud li qajmet persekuzzjoni kontra Pawlu f'Korintu. "Imma meta Galljon sar prokonslu ta' l-Akaja (Lucio Giunio Gallione kien iben l-oratur Anneo Seneca u ħu l-filosfu ruman Seneca, u kien prokonslu fl-Akaja fis-snin 51-52), il-Lhud qamu għalenija kontra Pawlu, tellgħuh quddiem il-qorti, u qalu: 'Dan il-bniedem qiegħed jipperswadi lin-nies biex iqimu 'l Alla kontra l-Liġi'. X'ħin Pawlu kien se jiftaħ fommu, Galljon qal lil-Lhud: 'Li kieku kien hemm xi ħtija jew delitt, kien ikun hemm raġuni li nismagħkom bis-sabar kollu lilkom il-Lhud; imma jekk din hi

San Pawl

kwestjoni dwar kliem u ismijiet l-Liġi tagħkom, arawha intom; jien ma rridx nagħmilha ta' mħallef fi ħwejjeġ bħal dawn'. U bagħathom 'il barra mill-qorti. Imbagħad qabdu f'Sòsteni, il-kap tas-sinagoga, u tawh xebgħa quddiem il-qorti. Imma Galljon ma ta ebda kas ta' dan" (Atti 18,12-17).

Pawlu jtemm it-tieni vjaġġ missjunarju tiegħu

Pawlu dam xi żmien aktar f'Korintu wara din il-ġrajja. Luqa jitkellem minn "ħafna ġranet" f'Atti 18,18. Ma nafux kemm kienu, imma x'aktarx ma kienx twil ħafna, għax Pawlu ntebaħ li l-Lhud kienu qed jiħraxu kontrih. Wara kollox kien ilu sena u nofs Korintu, u l-Appostlu mhux soltu li kien jieqaf daqshekk f'post wieħed. Għalhekk sellem lill-aħwa u telaq lejn is-Sirja bil-baħar mill-port ta' Kenkri, flimkien ma' Prixxilla u Akwila. Il-wegħda li jaqta' xagħru f'Kenkri (Atti 18,18) ma nafux eżattament x'kienet; forsi wegħda ta' nazîr, li kienet tobbligah ma jaqtax xagħru għal 30 jum. Hekk f'Kenkri temm il-wegħda li kien għamel qabel. Fatt simili narawh f'Atti 21,23-27, fejn Pawlu u xi rġiel oħrajn imorru t-tempju biex itemmu wegħda, fuq indikazzjonijiet ta' l-appostli f'Ġerusalemm.

Il-vjaġġ bil-ġifen wassal lil Pawlu biex jaqsam l-Eġew lejn il-kosta ta' l-Asja Minuri, fejn niżel fil-belt ta' Efesu u mar fis-sinagoga. Imma f'Efesu Pawlu ma kellux intenzjoni li jdum. Fil-fatt telaq malli seta' u kellu jirritorna f'din il-belt importanti fit-tielet vjaġġ missjunarju tiegħu. Hekk kompla triqtu bil-baħar direttament lejn Ċesarija Marittima fil-Palestina, fejn wasal fil-ħarifa tas-sena 52, sentejn wara li kien beda t-tieni vjaġġ missjunarju tiegħu. Luqa jgħidilna li Pawlu tela' Ġerusalemm isellem lill-appostli u mbagħad erħielha lejn Antjokja tas-Sirja, minn fejn abitwalment kien jibda u jtemm il-vjaġġi tiegħu.